

KEHITYSPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN TÄYSISTUNTO TO 11.12.2014

Paikka: Pikkuparlamentti, suuren valiokunnan kokoushuone

Osallistujat

Jäsenet: Pj. Jouko Jääskeläinen (kd, saapui 9.40) , varapj. Gunvor Kronman (rkp), Outi Ervasti (EK), Teppo Eskelinen (vas), Helena Laukko (sdp), Rilli Lappalainen (Kehys ry, saapui 9.20, poistui 10.45), Timo Palander (Suomen Yrittäjät), Aila Paloniemi (kesk, saapui 9.40), Jaana Pelkonen (kok, poistui 10.00), Timo Lappalainen (Kepa), Juha Ruippo (MTK), Aaro Rytönen (KUA), Ritva Semi (Akava), Riitta Soveri (SASK, poistui 10.55), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto)

Asiantuntijajäsenet: Pertti Anttinen (UM), Erja-Outi Heino (UM), Tuuli Juurikkala (VM), Maarit Nikander (SM), Leena Pentikäinen (TEM), Harri Pietarila (Ilmatieteenlaitos/LVM), Jyrki Pulkkinen (UM), Juhani Toivonen (UM)

Muut: Petri Uusikylä (Frisky&Anjoy)

Sihteeristö: Marikki Stocchetti, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus

Varapuheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.05 (puheenjohtaja saapui paikalle klo 9.30).

2. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Täysistunnon 2.10.2014 ja työvaliokunnan 6.11.2014 pöytäkirjat hyväksyttiin.

3. Eriarvoisuuden vähentäminen tulevaisuuden kehityspolitiikassa

Aiheen alustajalle oli tullut viime hetken este eikä lyhyellä varoitusajalla saatu sijaista.

Päätettiin siirtää eriarvoisuus-teeman käsittely seuraavaan täysistuntoon tai järjestää erillinen tapaaminen aiheesta.

4. Kehityspoliittisen toimikunnan 2003–2015 vaikuttavuuden arviointi

KPT:n vaikuttavuudesta on teetetty arviointi, joka esiteltiin täysistunnossa. Selvityksessä arvioitiin KPT:n vaikuttavuutta suhteessa valtioneuvostoon (hallitus ja ministeriöt, erityisesti UM) ja sille mandaatissa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnissa painotettiin erityisesti sitä, miten KPT on edistänyt kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta. Arvioinnissa tarkasteltiin myös, millainen merkitys KPT:lla on suhteessa jäsentahoihinsa sekä sidos- ja intressiryhmien keskustelun aktivoimiseen. Tulosten lisäksi arviointi esittelee visioita KPT:n tulevaisuudelle.

Konsultti Petri Uusikylä (Frisky & Anjoy) esitteli arvioinnin. KPT on hänen mukaansa haastava arvioitava, erityisesti vaikuttavuuden suhteen, koska on vaikeaa löytää konkreettisia lukuja. Erilaisia signaaleja ja tunnelmaa on tullut runsaasti eri puolilta, joista on muodostettu kokonaiskuva. Arvioinnissa lähdettiin liikkeelle siitä mitä arvioidaan ja määritettiin keskeiset kysymykset KPT:n kannalta: toi-

mikunnan työn vaikuttavuus ja relevanssi sekä työn tuloksellisuus. Lisäksi miten vaikuttavuus on muuttunut ja onko mandaatti oikein asetettu. Toimikunnan työn tuloksellisuutta käsiteltiin tavoitteiden toteutumisen kautta, erityisesti politiikkajohdonmukaisuuden edistämässä sekä julkaisujen laadun ja hyödyllisyyden kautta.

KPT on osoittanut tarpeellisuutensa valtioneuvostotason neuvoo-antavana elimenä. Sen lisäarvo on ollut strategisten kysymysten esille nostamisessa ja tunnetuksi tekemisessä sekä poliittisessa vaikutamisessa.

Toimikunta ja sen sihteeristö ovat varsin pienillä resursseilla toimineet laadukkaasti ja tehokkaasti ja panos-tuotosuhdetta voidaan pitää hyvänä. Nykyiset resurssit ja valittu toimintamalli eivät kuitenkaan riitä kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden kriittiseen ja systemaattiseen seurantaan ja siihen, että oltaisiin globaali kehityspoliittinen keskustelun eturintamassa tuomassa Suomeen uusia ajatuksia.

Johtopäätöksenä oli, että tulevaisuudessa tarvitaan vastaavaa elintä, mutta sen mandaatti ja toimintaedellytykset on saatava paremmin kohtaamaan toisensa. Raportissa esitellään seuraavia kehittämissuosituksia:

1. Toimikunta tulisi jatkossa organisoida siten, että sen mandaattina olisi nykyistä pidemmälle menevä vastuu politiikkajohdonmukaisuuden edistämässä kehityspoliittisissa kysymyksissä. Tässä vaihtoehdossa pohditaan sijoittumista valtioneuvoston kanslian alaisuuteen tai yhdistymistä Kestävän kehityksen toimikunnan kanssa.
2. Toimikunnan tulisi ottaa nykyistä rohkeampi ote kehityspoliittikkaan ja tuoda kansalliseen keskusteluun uusia teemoja.
3. Ministerien ja kansanedustajien sekä poliittisten puolueiden tulisi jatkossa osallistua aktiivisemmin yhdessä järjestöjen ja elinkeinoelämän edustajien kanssa KPT:n työhön.
4. Työskentelytapoihin tulisi lisätä innovatiivisuutta ja toimikuntaa kehittää oppimista paremmin tukevaan suuntaan.
5. Toimikunnan tulisi jatkossa esittää nykyistä selvemmin vaihtoehtoja olemassa oleville kehityspoliittisille linjauksille, ohjelmille ja instrumenteille.
6. Toimikunnan tulisi jatkossa tarjota nykyistä selkeämmin näyttöön perustuva argumentteja ulko-ministeriölle ja eduskunnalle vaihtoehtoisten kehityspoliittisten linjausten tueksi.
7. Yhteiskunnallisen tunnettuutta ja kiinnostavuutta tulisi lisätä rohkeampien avausten kautta. Huomioitavaa tässä on se, että keskeinen kohderyhmä poliittiset vaikuttajat ja keskeiset sidosryhmät, ei suuri yleisö. Nykyisin asioiden eteenpäin vieminen jää liikaa yksittäisten henkilöiden varaan.
8. Toimikunnan tulisi jatkossa kriittisesti seurata ja arvioida omien suositusten toimeenpanoa ja vaikuttavuutta ja tähän tarvitaan seurantamekanismi.

Sidosryhmien näkemys KPT:n tulevaisuudesta: 60% oli sitä mieltä, että KPT:n tulisi jatkaa, mutta mandaattia ja toimintatapoja tulisi uudistaa. 20% pitäisi toimikunnan nykymuotoisena. 18% oli sitä mieltä, että KPT:n voisi yhdistää johonkin toiseen toimikuntaan. 2%:lla oli jokin muu vaihtoehto. Kukaan tutkimukseen osallistuneista ei ehdottanut toimikunnan lakkauttamista.

Arviossa esitettiin tulevaisuudelle vaihtoehtoja: 1. Nykymalli pienin parannuksin, 2. Lisää parlamentaarista painovoimaa: komiteamalli, jossa vahvempi parlamentaarinen ote, kansanedustajat sitou-

tuneempia, suhde ulkoministeriöön selkeämpi, parempi yhteiskunnallinen näkyvyys ja asiat esiin poliittiselle agendalle. 3. Aitoa politiikkajohdonmukaisuutta: VNK:n alaisuuteen, poikkisektoriaalisen yhteistyön lisääminen, KeKe-toimikunnan kanssa tiiviimpi yhteistyö. 4. Kehityspoliitiikan ajatushautomomalli: edellyttää huomattavasti parempaa resursointia. 5. Globaaliasioiden verkosto: Team Global-verkosto, joka olisi joustava ja ketterä, tämä on malleista haastavin.

Keskustelussa todettiin moneen otteeseen, että KPT:n on syytä pohtia rauhassa tulevaisuuden muotoaan eikä hätiköityjä päätöksiä kannata tehdä. Puheenjohtaja ehdotti, että KPT ottaa kantaa tulevaisuuden muotoonsa toukokuussa.

Politiikkajohdonmukaisuuden edistämistä pidettiin hyvänä asiana, mutta todettiin myös, että sijoittuminen valtioneuvoston kanslian alaisuuteen heikentäisi todennäköisesti linkkiä köyhiin maihin kotimaisuuden kustannuksella. Arvovaltaa toimikunta saa kuitenkin olemalla VNK:n asettama elin. On myös muistettava, että kehityspoliitikka muuttuu koko ajan ja seuraavalla kaudella se voi kohdistua hyvinkin erilaisiin asioihin. Sisältölähtöistä yhteyttä ulkoministeriöön pidettiin tärkeänä, mutta liikaa siiloutumista tulisi varoa.

Todettiin myös, että kompromissit eivät palvele ketään ja yhteys politiikkaan on elinehto tämän tyyppiselle toimikunnalle. Poliitikka ei saa hävitä toiminnasta. Tämän vuoksi ei ole hyvä kehittää toimikuntaa liikaa ajatushautomon suuntaan vaikkakin seminaareja ja muuta ajatushautomotyyppistä työtä voi järjestää pienilläkin resursseilla.

Myös vaikuttavuustyöhön panostamista toivottiin keskustelussa. Yhteydet esimerkiksi eduskunnassa toimivaan väestö- ja kehitysryhmään (perjantairyhmä) tulisi olla tiiviit, jotta vältetään päällekkäinen toiminta ja jaetaan tärkeää tietoa saman asian kanssa työskenteleville. Kehityspoliitikka on ala, joka vaatii paljon tietoa ja sen toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Tiedonkulku tulisi olla sujuvaa ja tässä KPT:n rooli kaksisuuntaisena foorumina on tärkeä, koska se pitää sidosryhmät informoituina ja sitoutuneina sekä sitouttaa politikkoja toimintaan.

Yleisesti pidettiin tärkeänä, että poliittista keskustelua ja suhdetta eduskuntaan sekä tutkimuslaitoksiin vahvistettaisiin ja että on hyvä yhteys ulkoministeriöön, koska sieltä saatava informaatio on tärkeää. Vähilläkin aineellisilla resursseilla pärjätään jos osataan linkittäytyä oikein ja käytetään omaa osaamista hyväksi.

Nykyistä mallia pidettiin hyvänä, koska siinä eri toimijat tuodaan yhteen ja toivottiin tämän säilyvän jatkossakin vaikka toki mandaattia ja toimintaa voidaan terävöittää. Arvion viidestä tulevaisuuden ehdotuksesta jonkinlainen hybridimalli olisi todennäköisesti paras.

Poliitikka tuo lisäarvon KPT:lle ja linkittyä tätä kautta vaikuttavuuteen, jonka mittaamista voisi vielä kehittää. Evaluointipuolen mukaan tuominen on erityisen tärkeää, koska yleinen keskustelu kehitysyhteistyöstä, jota media ruokkii, on yleensä huonoa ja yksipuolista. Ulkoministeriön evaluointijärjestelmä tuottaa tietoa kehitysyhteistyön vaikuttavuudesta ja tätä tietoa tulisi käyttää hyväksi kehityspoliitikassa. UM:n evaluointiyksikkö voisi tuottaa KPT:lle kerran vuodessa tiiviin paketin kehitysyhteistyön vaikuttavuudesta. Evaluaatioryhmä voisi myös raportoida suoraan eduskunnalle (nyt AVS:lle), jos KPT tätä toivoisi.

KPT ottaa kantaa tulevaisuuden muotoonsa toukokuun täysistunnossa.

5. Raportti Vietnamin matkalta

Pääsihteeri kävi lyhyesti läpi Vietnamin matkan raportin. KPT:n delegaatio vieraili Vietnamissa 25.10.-1.11.. Matkan fokuksena oli kehitysyhteistyön siirtymävaihe ja yritys yhteistyö. Vietnamin kehitykselle ja yhteistyölle haasteensa asettavat erityisesti korruptio, poliittisten oikeuksien puuttuminen sekä ilmastonmuutos. Talouskasvu on ollut vahvaa jo pitkään, mutta jakautuu maantieteellisesti epätasaisesti. Yhteistyötä tarvitaan eri alojen ja toimijoiden välillä.

Keskustelussa todettiin, että Suomella ja Vietnamilla on pitkä yhteistyön historia ja Suomella on tämän lisäksi hyvä maine. Nämä ovat mahdollisuuksia, joita tulisi ehdottomasti hyödyntää Vietnamin siirtymävaihe tulisi hoitaa hyvin ja kehittää korvaavat instrumentit erityisesti korkotukiluotoille, joiden avulla on mahdollista tukea ja kehittää paikallisen valtion kapasiteettia. Siirtyminen lahjarahoituksesta toimijoiden väliseen yhteistyöhön vaatii uudenlaista rahoitusta kuten esimerkiksi UM-Tekes –BEAM -ohjelma.

Tammikuussa järjestetään matkan debriefingtilaisuus ulkoministeriön vastuuvirkamiesten kanssa.

6. Tiedoksi

- Vietnamin matkan ja KPT:n suositusten tiimoilta on tarkoitus järjestää debriefing-tilaisuus tammikuun alkupuolella. Tarkka ajankohta ilmoitetaan myöhemmin.
- KPT:n vuosiarviotyöskentely on käynnissä. Seuraava kirjoitustyöryhmän kokous on 13.1.2015 ja työvaliokunnan kokous 5.2.2015
- Seuraava täysistunto pidetään 10.3.2015, jossa hyväksytään KPT:n 2015 vuosiarvion lopullinen teksti. Julkaisutilaisuus 14.4.2015 Säätytalolla.
- KPT:n sihteeristö tapasi KEKE-toimikunnan 10.11. ja keskusteli yhteistyön tiivistämisestä kestävä kehityksen post-2015 hengessä. Alustavana ideana nousi yhteistapahtuman järjestäminen Euroopan kestävä kehityksen viikolla 30.5. – 5.6.
- Työvaliokunnan kokouksessa 6.11. ehdotettiin, että KPT:n matka Myanmarin siirretään seuraavan toimikunnan kaudelle.
- Jäsenten vaihdokset:
 - Jaana Pelkonen (Kokoomus)
 - Pauliina Saares (KEPA varajäsen)
 - Meri Larivaara (STM)
 - Maarit Nikander (SM)

7. Muut asiat

Ulkoministeriön kehitysviestinnän aloitteesta muodostetaan mielipidekirjoittajien ryhmä, jonka jäsenet kirjoittavat valtamediaan kehityspoliittisia kannanottoja alkuvuodesta.

Ilmoittautumiset ryhmään sihteeristölle.

Vihreiden eduskuntaryhmä on toivonut kehityspoliittista koulutusta erityisesti johdonmukaisuudesta.
KPT voi järjestää tämän.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.10.